

Smutica za zdrav(l)je hrvatskog jezika

Tekst tumači dijakronijsku i sinkronijsku povezanost triju hrvatskih narječja i zagovara Zlatnu formulu hrvatskog jezika ča – kaj – što kao teorijsku i djelatnu aktivnost u stvaralaštvu njezina autora, hrvatskog književnika i diplomata Drage Štambuka. U dijakronijskom slijedu poziva se na djela Ozaljskog književnog kruga, djela Tituša Brezovačkog – i obimnije analizira jezik Josipa Šipuća u djelu *Temelji žitne trgovine*¹. U sinkronijskom pregledu rad se osvrće se na Štambukovu zbirku pjesama *Kad su miši balali molfrinu*, svojevrsni pjesnički manifest Zlatne formule, te interpretira dvije Štambukove metafore koje Formulu prikazuju kao molekulu vode i mitsko stablo s tri grane.

U sudbonosno vrijeme kada i jezik treba svjedočiti o pravu naroda na samostalnost, upravo je Drago Štambuk osvijestio i osvjetlio pravu narav hrvatskoga jezika – vrlo djelatno. Godine 1991. osnovao je pjesničku manifestaciju *Croatia rediviva: ča – kaj – što* u Selcima na Braču, na kojoj sudjeluju pjesnici štokavci, kajkavci i čakavci već 29 godina.

Vjera u riječ Štambuka pjesnika, theurga i jezikofila jednako je snažna u njegovu poetskom govoru kao i u traženju identiteta i definiranju naravi hrvatskog jezika. Zlatna je formula poput zlatnoga reza kanon koji se ne mijenja, a njezina trodjelnost nedjeljiva poput sakralnoga trojstva. Kozmogonijski pak slijedi kršćanska vjerovanja budući da na početku bijaše Riječ, ali i mnoga koja im prethode pa će ju predočiti i slikom mitskog stabla s tri grane ča – kaj – što, koje nosi svijet, narod, jezik i pojedinca. Na stilističkoj razini ova je slika svojim alegorijskim i hiperboličnim prikazom barokna, gotovo pre-uzetna, no štambukovski šarmanтна jer istodobno s njezinim uzvišenim i svečanim tonom, korespondira s uzet(n)om sličicom skromnog bračkog napitka iz svakodnevnog tegobnog života, *smuticom* od mlijeka i crnoga vina. Spoj bliskog i dalekog, malog i velikog, stvarnog i mitološkog – upravo je ona začudnost koju prepoznamo i u Štambukovoj poetici – i u jeziku kao sredstvu kojim se obraćamo vidljivom i nevidljivom svijetu.

Ključne riječi: *croatia rediviva*, *smutica*, trojezičnost.

Literatura

1. Šipuš, Josip, *Temelj žitne trgovine (Temelj žitne trgovine – polag – narave y dogacsajev razborito – po – Joseff Sipus – Horvatsanu Karlovacskome. – vu Zagrebu, 1796.)*. Pretisak Matica Hrvatska ogranak Karlovac, 1993.
2. Goleš Glasnović, Biserka (2015) *Spomenek na Tituša Brezovačkog*. U: Monografija Osnovne škole Tituša Brezovačkog. Str. 157. – 159.
3. Goleš Glasnović, Biserka (2019.) *Duhovni versovnik*. U: Forum. Zagreb. Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti. Br. 10-12. Str. 1344. – 1350.
4. Štambuk, Drago, *Theurgia*, Školska knjiga, 2017.
5. Štambuk, Drago, *Kad su miši balali molfrinu*, Naklada Đuretić, 2017.